

Az antikommunizmus — a nyugat-német klerikális-militarista tekintélyállam államelmélete¹

ERHARD ALBRECHT

A béke fenntartásáért és megszilárdításáért vívott harcban fontos szerepe van a kommunistaellenesség polgári ideológiájával folytatott polémiaának. A burzsoázia az antikommunizmus elméletének a felhasználásával igyekszik meggátolni azt, hogy a munkások s a többi dolgozók, nem utolsósorban az értelmiségiek, a kommunizmusnak mint tudománynak és társadalmi valóságának az igazságát és diadalmas előretörését felismerve megszűnjenek továbbra is az uralkodó osztály politikai játékszerei és kizsákmányolási alanyai lenni. Az imperializmus az antikommunizmus fogalmában foglalta össze mindazokat az antiprogresszív elméleteket, amelyeket eddig a reakciós osztályok létrehozottak. Ma az antikommunizmus alkotja a német imperializmus háborús ideológiájának a gerincét. A kommunistaellenes hadjáratot aktívan támogatják a jobboldali szociáldemokrata vezetők, akik a burzsoázia különféle árnyalatú apológiáit különleges, kifinomult formák alkalmazásával még túl is licitálják. Demagóg módon az imperializmus látszatkritikájából indulnak ki, és bár ma már többé-kevésbé nyíltan elismerik a kommunizmusnak a gazdasági és tudományos élethez elért nagyszerű eredményeit, de változatlanul rágalmakat szórnak a kommunizmusra, azt állítva, hogy semmibe veszi és eltorzítja az „emberi alapértékeket”, a szabadságot és a jogot, a vallást és az erkölcsöt. A kommunizmus állítólag antidemokratikus, „totalitárius” és megsemmisíti az ember egyéni szabadságát. A kommunizmust nyilvánítják a fő ellenségnek, teljesen megtagadják a marxizmust, már a Német Demokratikus Köztársaság elismerését is túlságosan veszélyes, marxista nézetnek tekintik. Az 1959 novemberében Godesbergben elfogadott program alaptételének magyarázataként 1960 februárjában kiadott dokumentumuk „meghatározza a szociáldemokráciának a demokráciához, a totalitáriánizmushoz és annak jelenleg legveszélyesebb, fenyegető formájához, a kommunizmushoz való viszonyát. Ezenkívül feltárja mindazokat a következtetéseket, amelyeket a kommunizmussal folytatott vitából a Németországban követendő gyakorlati politikára vonatkozólag feltétlenül le kell vonni”

A német militarizmusnak 1945 után tömegbázis biztosításának céljaira egyedüli lehetőségként a klerikalizmus állott rendelkezésére. Nyugat-Németországban a hívők milliói erről az oldalról várták legkevésbé a fasizmust. A politikai klerikalizmus azonban, visszaélve a hívők vallásosságával, minden eszközzel elősegíti a militaristák terveinek a megvalósulását.

¹Jelen dolgozatban a szerző másutt már közölt cikkeivel kapcsolatos új anyagot publikál új szempontokból történő elemzés alapján.

Az antikommunizmus klerikális-militarista irányzatán kívül (amelynek fő képviselői Wetter, Bochenski, Nell, Gundlach, Breuning, Niemeyer, Falk, Scharndorff, Toppe, Rindl, Meurers, Jordan stb.) a jobboldali szocialisták (Eichler, v. Knoeringer, Theimer, R. P. Schulz stb.) s az imperializmus szekerét toló elfajzott liberálisok (Jaspers, Röpke, Spranger, Alfred Weber stb.) mellett mostanában egyre jobban tért nyer az antikommunizmus neonáci válfaja. Vezető szerepet játszó szociológusok, történészek és filozófusok (Heidegger, Freyer, Ritter, Heimpel stb.) lépnek fel a sovinizmus, a fajelmélet és az „europacentrizmus” előharcosaként. Ezt a bonni állam művelődéspolitikája erőteljesen alátámasztja. Az egyetemek társadalmi helyzetéről és szerepéről, valamint az értelmiségnek a német nép életében betöltött szerepéről vallott arisztokratikus-antidemokratikus, tehát mélységesen népellenes koncepcióit Gerhard Ritter, a vezető német történészek egyike, 1960-ban Tübingenben kiadott „A nyugat-német egyetemi élet válsága” c. írásában fejti ki. A nyugat-német egyetemek válságának okát nem az ország egész gazdasági, kulturális és lelki életének fokozódó militarizálódásában látja, hanem a „diákoknak az egyetemekre való tömeges betódulásában, ami szétfeszíti az akadémiai oktatás hagyományos formáit, és megbénulással, sőt pusztulással fenyegeti az egyetemeket mint a tudományos kutatás központjait”. (I. m. 3. o.) Ritter a műveltséget az elit részére kívánja fenntartani, a dolgozó tömegeket ellenben ki akarja rekeszteni a kultúrából és a művelődésből. „Meg tudják-e őrizni egyetemeink a modern tömegdemokrácia korszakában” — kérdezi cinikusan — „a tiszta szellem ápolásának hagyományát és a tudományos élet kialakításában betöltött szerepüket, vagy pedig menthetlenül arra kényszerülnek, hogy felsőbb tanintézetekké váljanak, amelyekben a színvonalasabb tömegoktatás és a „diplomás hivatásokra” előkészítő gyakorlati képzés a cél?” (I. m. 15. o.) Az antidemokratikus felfogás egészen nyílt megfogalmazást is nyer Ritternél: „Az egész világon ugyanaz a tényező ösztönzi manapság az embereket: egyetemi tanulmányok segítségével a társadalmi ranglétra lehető legmagasabb fokára akarnak feljutni. A felsőbb társadalmi rétegek egykori műveltségprivilegiumát a modern demokratikus fejlődés szétzúzta — most a tömegek felfelé törekcsenek.” (I. m. 6. o.) Ez a törekvés azonban — Ritter szerint — amúgyis „értelmetlen” — hiszen: „a modern ember ösztönös hite a tudományban mint éleletalakító hatalomban a vallásos hitelenségének a következménye, könnyen átváltozik babonává, és félreismeri a társadalmi és politikai életnek a tudományos munka credményei által elősegített folyamatos fenntartását; ez a fennmaradás ugyanis mindig csak viszonylagos jellegű, végérvényesnek és egyértelműnek sohasem nevezhető”. (I. m. 8. o.)

Az antikommunizmus, mely a jelenleg Nyugat-Németországban és a többi nyugat-európai országban uralmon levő monopolista burzsoázia ideológiai programja, ugyanúgy, mint egykor Göbbels, a Nyugat megvédésének a jelszavával operál. Ez a tudománytalan „Nyugat”-fogalom Spengler reakciós tákolmányából, a „Nyugat alkonyából” származik, nincs semmiféle történeti realitása, csupán demagóg, politikai agitációs célokat szolgál, és csakis az előretörő szocializmus ellen irányul. Ma egyike azoknak az alapvető, antikommunista álfogalmaknak, amelyek a SZDP vezetőségének ideológusait összekapcsolják a nyugatnémet ultrákkal.

Az antikommunisták a kommunizmus állítólagos „fenyegetése”-től való megszabadulás egyetlen módjának, különösen az SZKP XXII. kongresszusa

után, az atomháborút hirdetik. A monopolista burzsoázia érzi, hogy a békés egymás mellett élés politikája, a két rendszer békés versenye a létét fenyegeti, azért fokozott fegyverkezési hajszával, háborús előkészületekkel kísérli meg fékezni a történeti haladást.

Az antikommunizmus nyugatnémet ideológusai a békés együttélés eszméjének eltorzítására és meghamisítására olyan állításokkal lépnek fel, hogy pl. Lenin soha sehol sem beszélt a szocialista és a kapitalista rendszer békés egymás mellett éléséről, az egész koegzisztencia-felfogás ellentmond a meg nem alkuvó lenini forradalmi elméletnek, s létét kizárólag a modern tömegpusztító fegyverektől való félelemnek köszönheti.

Más kommunistaellenes teoretikusok a békés versennyel azt kívánják előmozdítani, hogy valamely népi demokratikus ország „békés körülmények között szabad választás útján visszatérjen a szabad világ demokratikus rendjéhez”.

A békés egymás mellett élés, a békeharc eszméje diszkreditálásának más módja nyilvánul meg a két nagy nyugat-német egyház ideológusainál. Eberhard Müller, a monopolkapitalisták által finanszírozott Bad Boll-i „Nyugati Akadémia” igazgatója a „Keresztények békekészsége és harckészsége 1956” c. művében arról beszél, hogy háborút viselni vagy sem — csupán „megfontolás kérdése”. Szerinte ugyanis a „Soha többé háborút!” jelszava ugyanolyan értelmetlen, mint a „Soha többé tolvajlást”, vagy a „Soha többé gyilkosságot!” jelszó, mert „senki se higgye azt, hogy a jóakarátú emberek bármely intenzív erőfeszítése azt eredményezhetné, hogy a rossz eltűnik a világból”. Egyes egyházi személyek nyíltan is fellépnek a kommunizmus elleni atomfegyveres kereszties hadjárat megkezdése érdekében. Aurel v. Jüchen pl. a következőket mondja: „A bolsevizmus el tudja pusztítani a lelket, az atombomba azonban a test megsemmisítése által megóvhatja a lelket. Mivel nekünk keresztényeknek örök üdvösség ígértetett, az atombombától sem kell félnünk. A 'két rossz között' a kereszténység létezéséről van szó.” (A. v. Jüchen: A gonoszságtól körülvevett kereszténység. Stuttgart, 1959.)

Thielicke, az ismert hamburgi teológiaprofesszor szerint az atomháború elkerülhetetlen, mert az embereket nem lehet megváltoztatni. A kommunizmus — szerinte — tagadja a rend végső alapelveinek az érvényességét, és a világ „morális pusztulását idézi elő”. (H. Thielicke: Theológiai Etika III. köt. 3389. szakasz.) Szerinte vagy elviseljük az állandóan veszélyeztetett és mindig veszélyes atomfegyver-békét, vagy pedig vállaljuk a kommunista világuralom kockázatát valamennyi következményével. Azért, hogy ezt a kommunista „infernót” elkerülhessük, minden kereszténynek készen kell lenni arra, hogy végső esetben közreműködjék az egész teremtés atombombával történő megsemmisítésében. (I. m. 3392. szakasz.) Asmussen esperesnek az evangélikus egyház szinódusához intézett egyházközségi beadványa a következőket tartalmazza: „Aki az Evangélium nevében az atomháborúról beszél, annak nem szabad elfeledkezni arról, hogy az atombomba büntető pálca isten kezében”. (Németországi evangélikus sajtószolgálat, 1958. III. 12.)

A kommunista Kelet állítólagos fenyegetéséről koholt rágalmak ürügyén Nyugat-Németországban a szellemi élet demokratizálására törekvő kísérleteket már az iskolákban és az egyetemeken csírájukban elfojtják. Nem átallják kihasználni a tudósoknak a kutatómunka nagyobb pénzügyi támogatására irányuló fáradozásait, a diákokat pedig magasabb ösztöndíjakkal és az egyetemek átszervezésének és fejlesztésének ígéretésével próbálják megnyerni a

kommunizmus elleni ideológiai harcnak. Lübke államelnök egy diákszövetségi ülésen kijelentette: „a Szovjetunióban folyó impozáns tudományos munka a szabad világ jövőjére nagy és állandóan növekvő veszélyt jelent . . . nem elég tehát a kommunista ideológiával polemizálásra megbízásokat adni a tudósoknak és erre a célra speciális docensi állásokat szervezni”, hanem „a világnak tudomást kell szereznie arról, hogy az egész német főiskolai tanári kar hivatva és kötelezve érzi magát, hogy a kommunista lelki szolgaság szellemtelenségével az igazságra törekvés szellemét szegezze szembe”. Lübke szerint annak a veszélyét, hogy Nyugat-Németország az atomháború hadszínterévé válhat, nem az atomfegyverkezés, hanem a Szovjetunió és a szocialista országok imponáló tudományos teljesítményei váltják ki.

Mindennek ellenére még keresztény körökben, sőt a polgárság nemzeti érzésű rétegeiben is egyre erősödik az antikommunista kereszteshadjárat ideológiájával szembeni ellenérzés. Kiváló teológusok, mint Karl Barth, Martin Niemöller, C. F. von Weizsäcker, nyíltan fellépnek az NDK-val való megegyezés érdekében, és elutasítják az antikommunizmus minden formáját. Karl Barth ismételt hangsúlyozta, hogy egy kereszténynek minden olyasmit kerülnie kell, ami növelheti a Kelet és a Nyugat közötti feszültséget, s hogy mindenki, aki hozzájárul az ellentétek kiélesítéséhez, olajat önt a tűzre és háborús gyújtogatásban lesz vétkes. Számos nyugat-német professzor, tudós, politikus, pap és művész, közöttük A. Schweitzer, prof. Dr. A. Wenzl, prof. Gollwitzer közös felhívásban sürgették a nyugat-német kormány intézkedését a német nemzeti kérdés és a leszerelés problémájának rendezésére. Prof. Kogan és mások visszautasították a bonni antikommunizmus túlkapásait a Német Kommunista Pártot betöltő ítélet alkalmával.

A Szabad Demokrata Párt ismert politikusa, Thomas Dehler is több ízben állást foglalt a bonni állam végzetes kommunistaellenes politikájával szemben, és kijelentette, hogy a hatalmon levőknek Nyugat-Németországban 1945 után ismét sikerült „bűnbakot” találniok — a Szovjetuniót. Ugyanez a mentalitás korábban a franciákat tette meg „fő ellenségnek”.

Azért, hogy az ellenzékiiséget nemcsak a munkásság széles tömegei között, hanem az értelmiség soraiban is leküzdjék, az antikommunizmus teoretikusai elsősorban a marxizmus—leninizmus világnézeti-elméleti alapjai elleni eszmei harcukat fokozták. Nem véletlen tehát az, hogy a jelenlegi ideológiai vitákban a dialektikus és történelmi materializmusnak olyan kiemelkedő szerepe van. Tekintélye egyrészt abból ered, hogy a szocialista tábor a világpolitika legbefolyásosabb tényezőjévé vált, másrészt a társadalmi folyamatoknak a marxizmus által végzett egzakt-tudományos elemzése sikerein, az elmélet és a gyakorlat bensőséges kapcsolatán alapszik. A marxizmus mélyreható befolyást gyakorol korunk szellemére. Ma már senki sem lehet közömbös a marxista filozófia eszméivel szemben. E filozófia iránt az érdeklődés a munkásosztály és az értelmiség soraiban rohamosan nő. Ez a növekvő befolyás magyarázza meg azt, hogy mostanában miért jelenik meg olyan hatalmas tömegű könyv, brosúra és értekezés polgári filozófusok tollából a marxista filozófia kérdéseiről. Minél nagyobb a marxista filozófia társadalmi hatása, annál hevesebben folyik a polgári polémia a már ismételt halottnak nyilvánított marxizmus ellen. Mivel a dialektikus materializmus a jelenkor egyetlen olyan következetes, tudományos filozófiája, amelynek egyértelmű politikai következményei vannak, ezért nem csodálatos, hogy ellenégei oly hevesen támadják és oly gyakran rágalmazzák, hamisítják és torzít-

ják, mint ezt a dialektikus materializmus ellen folytatott jelenlegi polémiák világosan bizonyítják.

J. Meurers pl. a „Tudomány a közösségben. Új kísérlet a dialektiku materializmus értelmezésére” (München, 1959.) c. művében azt a teljesen abszurd tételt állítja fel, hogy „a dialektikus materializmus mai, keleti formájában valami új, történelemformáló erő jelentkezik, amelynek definiálásához a régi hagyományos alapokon nyugvó fogalmak már nem elégségesek, adekvát megfogalmazásuk és meghatározásuk jelenleg talán még nem is lehetséges, mert ami új bennük, az éppen az emberi személyiség titokzatos tudatalatti mélységeiben van elrejtve, onnan érvényesíti történelemformáló hatását”. (I. m. 12. o.)

A „keleti” dialektikus materializmus posztulálása, éppúgy mint az ember történeti cselekvését a személyiség titokzatos mélységeiből magyarázó törekvés nem más, mint a fantázia terméke. Nem létezik külön „keleti” és külön „nyugati” történeti materializmus, hanem csak a dialektikus materializmus egységes, szigorúan tudományos világnézete. Meurers azon felfogása, hogy az ember történeti cselekvése a személyiség titokzatos mélységéből ered, kifejezetten irracionális-misztikus, és csupán arra szolgál, hogy a tényleges történeti hatóerőktől eltérítse és szellemileg megbénítsa a tömegeket. Az objektív társadalmi törvények tagadása a modern polgári filozófia és szociológia lényeges ismertető jele, ezért egyáltalán nem meglepő, hogy Meurers, a polgári ideológia prominens képviselője is ezen az állásponton van. A materialista történelemfelfogás alapvető tételeinek helyességét azonban a társadalmi gyakorlat már régen igazolta; a történeti cselekvéseknek az „emberi személyiség titokzatos mélységeire” való visszavezetése végső soron individualista pszichologizálás útján el akarja homályosítani a valóságos társadalmi fejlődést. Ezáltal a lélektan történelemmé válik, a történelem pszichológiává degradálódik, a primátus pedig a vezérek, az uralkodók és az államférfiak cselekvésének „titokzatos” tudat alatti motívumaiban keresendő — tehát nem a néptömegek a történelmi folyamat alkotó erői. Másrészt azonban al kell ismerni, hogy Meurers állandóan és határozottan utal a közösség szerepére és jelentőségére. Ez első pillanatra logikai ellentmondásnak tűnik, de csakhamar kiderül az oka. Meurers szerint ugyanis „A dialektikus materializmus mai formájában... teljesen kollektív jellegű. A mai dialektikus materializmus azonban nem választható el az Októberi Forradalomtól. Lenin, az 1917-es Forradalom vezetője tudatában van a közösség jelentőségének, kollektív módon gondolkodik és cselekszik; ez az, ami Marxnál és Engelsnél még nincs meg. Az 'osztály' Leninél átváltozik 'közösséggé' — és éppen ez a novum”. (I. m. 14. o.) „Az Októberi Forradalom nem más, mint a tömegek felkelése.” (I. m. 146. és 230. o.)

Az, hogy Meurers Marxot és Engelst szembeállítja Leninnel, váltig erősítve azt a tételt, hogy az előbbieket nem voltak tudatában a közösség, tehát a néptömegek történelmi szerepének és jelentőségének, csak azt bizonyítja, hogy a marxizmus—leninizmus klasszikusainak alapvető műveit Meurers egyáltalán nem ismeri. Marx és Engels az elméleti-tudományos írásaikban s egész gyakorlati tevékenységük során mint a nemzetközi proletáriátus vezetői állandóan hangsúlyozták, hogy a tömegeket tekintik a történelem alkotóinak. Sajat szavaik szerint: „A történelmi akció határossága függ a tömegek részvételétől, a történelem a tömegek cselekvése”. A marx—engelsi tanítások helyességének gyakorlati-politikai igazolását a nagy Októberi Szocialista Forradalom szolgáltatja. Teljesen abszurd dolog tehát Marx—Engels és Lenin

között a közösséghez, a néptömegekhez való viszonytal kapcsolatosan ellentétet konstruálni, amint ezt Meurers teszi. Meurersnél elsősorban arról van szó, hogy a közösség és az egyén között a kapitalizmusban fennálló áthidalhatatlan szakadékot az antikommunizmus ideológiája szolgálatában hiposztazálja. „A keleti kollektívum és a tőle független közösségi tendencia sorsát az dönti el, hogy sikerül-e és meddig sikerül a közösségnek az embereket a teljes közösségi életfolyamatban tartani, illetőleg ettől az Én-t távoltartani. A kollektívum csak addig létezik, amíg kellő mértékben (lehet, hogy tökéletesen sohasem — mert az ember személyiség) tér nyílik a tiszta funkcionális, a közösségi élet processzusa számára. Elsősorban ettől függ a közösség jövője, nem pedig katonai és politikai erejétől. A keleti kollektívumtól mentes szabad világnak, ahol még — legalább elvileg — létezik a tudatos szellemi Én, az a feladata, hogy kövessen el mindent a személyiség történelemalkotóvá formálására. Az Októberi Forradalom csupán a tömegek felkelése volt. A Nyugatot és a nyugati gondolat megmentéséhez az kell, hogy a tömegek lázadásával az Én, a személyiség felkelését állítsuk szembe. Történelmileg döntő jelentőségű, hogy ez az élet minden területén és minden országban sikerül-e? Erre mindenekelőtt a szabad világnak vannak esélyei, mert a szellemi személyiségen és az Én realitásán alapul. Ezzel szemben Oroszország mint világhatalom a történelemben az Ént és a személyiséget megtagadva lépett be” (I. m. 230—231. o.)

Meurersnek ezek a revansista nyugat-ideológia és az Ortega y Gasset-i tömegmegvetés szellemében fogant szovjetellenes és antikommunista gondolatkonstrukciói nem riadnak vissza a szovjet valóság otromba meghammitásától és eltorzításától sem. Ezen a területen Meurers azonos színvonalon áll a hirhedt szovjetellenes fércmű, „A világkommunizmus kézikönyve” alkotóival (Kiadta: J. M. Bochenski és G. Niemeyer; Freiburg—München, 1958.) Meurers számára a politikában és a gazdasági életben a cselekvés bármely kollektív formája azt jelenti, hogy az egyén teljesen elszürkül, személytelenné válik. Az az állítása, hogy a szocializmus fenyegeti a személyiséget és akadályozza a személyiség fejlődését, már a vezető egzisztencialista filozófusok, Heidegger, Jaspers és Sartre műveiben is szerepelt. Jaspers, Heidegger és más polgári filozófusok gyakran felhívják az eltömegedés ellen a fenyegetett személyiség megmentéséért vívandó harcra. Az az állítás, hogy a szocialista országokban az egyéniség nem számít, mert az emberek felett gazdasági-technikai, tömeges, illetve a gépies-operatív tényezők uralkodnak, egyike a leggyakoribb, jól ismert hamisításoknak. Meurers is úgy véli, hogy a dialektikus materializmus nemcsak egyszerűen „egyike a létező filozófiai rendszereknek, hanem bizonyos, a történeti fejlődés folyamán általánosan felmerülő, erős és szinte áttekinthetetlen tendenciának a kifejeződése és kimeríthetetlen intellektuális tárháza. E tendencia alapvető tartalma az Én-től, a személyiségtől való megszabadulás, átmenés a merő funkcionális állapotba, a teljes feloldódás a közösség szervezett életfolyamatában, menekülés a valóság mélységei elől és az egyéniség bizonytalan voltának a tagadása.” (I. m. 221. o.) Meurers a „valóság mélységei” alatt valójában irracionalista, transzcendens vallásos mélységet ért, amint azt maga is kijelenti: „Az igazi vallásos hit nem áltatni akar, hanem választ adni, mert különben nem igazi vallásos hit.” (I. m. 207. o.)

A tőke modern, antikommunista fejtudásai a marxizmust, rágalmozó módon, álhitnek, valláspótléknak nevezik. Christian Gneiss „A munkás elidegenedése az egyháztól” c. értekezésében, amely a „Keresztények vagy

bolsevisták” c. gyűjteményes kötetben jelent meg 1951-ben Stuttgartban, az alábbi abszurd állítást kockáztatta meg: „Isten országának az eljövetele isten nélkül hirdettetik meg; így kell hinni benne. Az ember önmaga által való megváltásának a hite legvilágosabban a proletáriátus himnuszában, az Internacionáléban csendül fel.” (I. m. 26. o.) M. G. Lange ugyancsak a felfogást fejti ki, amikor ezt írja: „Marx a negyvenes években hatalmas munkával kidolgozta társadalomkritikáját. Teljesítményeiről a közgazdaságtudomány, a szociológia és a történelemtudomány tanúskodik. Nem szabad azonban figyelmen kívül hagyni azt a tényt, hogy a marxista rendszer gondolati magja alapjában irracionális jellegű; a proletáriátus küldetésébe vetetett hitben nyilvánul meg.” (M. G. Lange: Marxizmus, leninizmus, sztálinizmus. Stuttgart, 1955. 42—43. o.) A jezsuita J. Fischl és vele együtt az összes katolikus teológusok a marxizmust, meghamisítva, egyetértőleg vallásként állítják be. J. Fischl szerint „Már rámutattak arra, hogy a szovjet filozófia, bár ki akarja küszöbölni a vallás minden formáját, maga válik vallássá. E filozófia tételei a maguk megfogalmazásában oly egyértelműek és annyira kötelező erejűek, mint valamely vallás dogmái. Önkéntelenül is felvillan a gondolat, hogy vajon valamennyi, még oly tudományosnak látszó világnézet, akármennyire is logikailag szeretné tételeit megalapozni, végeredményben csupán szívünk logikai formába öntött bensőséges hite. Bár a világnézetek különböző utakon haladnak, végcéljuk mégis közös.” (J. Fischl: A szovjet orosz materializmus világnézete. Grác, 1953. 18—19. o.) Természetesen a marxizmus állítólagos pszeudovallásos jellegéről beszélnek a protestáns szellemű polgári ideológusok is, Gollwitzer, Wendland, Fetscher stb. (Vö. „Keresztények vagy bolsevisták”. Id. kiad. 113., 117. és 151. o.) Fetscher sokat fáradozik annak a tézisnek a megalapozásán, hogy a marxizmus „világnézeti hittételek” bizonyos rendszere (lásd „a dialektikus materializmus tudományos igényei” c. könyvét 83—96. o.); valamint a sztálini „Dialektikus és történelmi materializmus”-ról szóló „kritikai” kommentárját (Frankfurt—Bonn, 1956). Fetscher szerint „igazán tudományos világnézet a bizonyíthatatlan értékelések és értékrendszerek sokasága miatt nem is lehetséges. Éppen e lehetetlenségből következik a többféle világnézet koegzisztenciájának és szabad versengésének a jogosultsága.” (Id. Kommentár. 21. o.) A fentiek értelmében a marxizmusnál egyáltalán nem tudományról van szó, hanem elvilágiasodott hitről, amely tudományos mezt öltött magára; ezáltal sok olyan embert büvkörébe von, akik hinni és hitük által egyszerűen mind a mindenható tudomány nimbuszából is részesülni akarnak. (I. m. 96. o.)

Annak a ténynek, hogy Fetscher kétségbe vonja a marxista világnézet tudományos jellegét, vitathatatlanul a proletáriátus politikai céljai ellen irányuló osztályjellege van. Fetscher mint nyíltan polgári analogéta lép fel, amikor kijelenti: az a felfogás, hogy a világnézeti-politikai valóság csakis a proletáriátus osztályálláspontjáról ismerhető meg, valójában be nem bizonyított, sőt bebizonyíthatatlan felfogás, mert a politika mint tudomány nem is létezhet. A politikai döntések végső soron olyan etikai értékeléseken alapulnak, amelyeknél az alapot alkotó axiómarendszer tudományosan nem vezethető le semmiből sem. Eszerint minden világnézeti-politikai felfogás meggyőző erejét kizárólag valamely hit szolgáltatja, ezért tudományos bizonyításokra nincs szükségük, lévén ez utóbbiakra különben is képtelenek. Tudományos világnézet nem is létezhet, mert az alapját alkotó értékrendszer, amelyet a világnézet mint rendszer csupán közvetíteni szándékozik, tudományos módszerrel semmiből sem vezethető le. Ezért a marxizmus—leninizmus is csupán a vallás egyik

speciális formája, azaz ateista köntösbe burkolt vallás. A materializmusnak azt a felismerését, hogy a világ egysége az anyagiságában van, „hittétellé” nyilvánítja: „A világnézeti hittételek egész sora, így az immateriális létezés tagadása, a világegyetem végeességének az elismerése és az örök anyag elpusztíthatatlanságának és teremthetetlenségének a tétele” — Fetscher szerint — „ma már csak a szofisztikus dialektika segítségével védhető meg attól, hogy döntően megrendítsék őket.” (Keresztények vagy bolsevisták. Id. kiad. 88. o.) Bochenski és Niemeyer pedig ahhoz a képtelen állításhoz jut el, hogy a dialektikus materializmus túllép a tudomány határain, mert a tudomány semmit sem állíthat a világ anyagiságáról és megismerhetőségéről. (J. M. Bochenski és G. Niemeyer: A világkommunizmus kézikönyve. Id. kiad. 634. o.) Fetscher, Bochenski, Niemeyer és más nyugat-német antikommunista teoretikusok azon állítása, hogy a marxizmus nem más, mint hittételek gyűjteménye, nem bírja el a komoly kritikát. Objektíve az a céljuk, hogy a marxizmus mellett egyenjogú világnézetként elfogadtassák a polgári ideológiát is. Fetscher ezt világosan ki is mondja: „Aligha fog valaha is sikerülni az, hogy az emberek a sorsukat tökéletesen kezükbe vegyék; ennél fogva a politikai életben fenn kell maradnia a különböző nézetek szabad versengésének éppen azért, mert közülük egyik sincs a 'teljes igazság' birtokában, de a maga módján mindegyik a 'közjó' előmozdítására törekszik. (J. Fetscher: A szabadság a marxizmus—leninizmus fényében. Politika és kortörténeti adalékok, cikkgyűjtemény, a „Parlament” c. hetilap 1954. XIII. 11-i számának melléklete, 834. o.)

Ezekből az érvekből is világosan felismerhető az, hogy a filozófiai nézetek mindig bizonyos meghatározott politikai irányzatokkal és célkitűzésekkel vannak szoros kapcsolatban. Ezért a velük folytatott polémiák is a burzsoázia és a proletariátus osztályharcának egy részét alkotják. Az a nagyon elterjedt felfogás, hogy mivel nem létezik tudományos világnézet, szükségzerű a különböző filozófiai rendszerek koegzisztenciája, és amely felfogás az agyondicsért „nyugati pluralizmust” az eszmék sokaságát állítja szembe a „vélemények keleti konformizmusával”, valójában a legélesebben ellentétes az objektív igazság megismerésére irányuló törekvésekkel, éppen azért, mert csak egyetlen objektív igazság létezik. Az igazságot a marxizmus—leninizmus egyértelműen a valósággal való egyezésben találja meg, ez pedig egyetlen jelenkori polgári filozófiában sincs így. A társadalmi fejlődés valóságos folyamatát éppúgy, mint a legáltalánosabb természeti törvényszerűségeket nem a különféle polgári filozófusok, hanem csakis a dialektikus materializmus álláspontjáról ábrázolhatjuk és értelmezhetjük helyes módon. A dialektikus materializmus részére a világ, illetve a törvényszerűségeinek a megismerésére irányuló erőfeszítések során a megismerésnek nincsenek sem határai, sem objektív vagy szubjektív korlátai. Ebben van a marxista pártosság lényege, amely a tudományosság és az objektivitás legmagasabb fokát fejezi ki. Bochenski és Niemeyer azt állítja, hogy a lenini pártosság elve gyakorlatilag az egyéni alkotóképesség tökéletes alárendelését jelenti a párt diktatórikus akarátának: „az, hogy ez a tan [ti. a marxizmus—leninizmus] mind a tudományban, mind a művészetben megüti bármiféle tárgyilagosságot, az bizonyára szembeötlő, és tényleg a kommunista teoretikusok a tárgyilagosságot súlyos elhajlásnak tartják”. (Bochenski és Niemeyer: A világkommunizmus kézikönyve. Id. kiad. 481. o.) Képtelen, torzító, rágalmazó állításukat nem bizonyítják, mert nem is lehet. A pártosság fogalmát, egészen primitív módon felcserélik az elfogultsággal, amikor azt állítják, hogy „a párt az egyetlen tekintély, amely a

szovjet tudósok, írók és művészek alkotó tevékenységét megtervezi, számbaveszi és egyezteteti. A tudományt és a művészetet csupán az osztályharc fegyvereinek tekintik. Számunkra sem objektív tudomány, sem művészet nem létezik, csak előre meghatározott, célzatos. Művészetnek és tudománynak értéke és jelentősége csak akkor van, ha az osztály céljainak az elérését (az ellenséges osztályok legyőzését és a szocializmus építését) szolgálja. Mint az osztályharc fegyverei és eszközei a tudományok és a művészetek nagy becsben állnak, és fejlődésüket minden eszközzel elősegítik, ez ennek az elméletnek egyetlen pozitívuma.” (I. m. 478—479. o.)

Mindezek a kitalálások és hamisítások már önmagukban annyira abszurd állítások, hogy nem éri meg a fáradságot az, hogy hosszasan foglalkozzunk velük. A marxizmus sohasem vitatta, hogy csak egyetlen objektív tudományos igazság létezik. Ennek az igazságnak az elérése, amennyiben társadalomtudományi kérdésről van szó, elválaszthatatlan a marxista pártok társadalmi-világnézeti harcaitól. Ezért a tudomány és a párt összhangja a szigorú tudományosság biztosítója, az igazság feltárását segíti elő.

Azt, hogy a burzsoázia apologetái mennyire félnek a marxista pártnak a tudományos és kulturális haladásért folytatott harcától, bizonyítják azok a hiábavaló kísérletek, amelyek során család módon a proletariátus diktatúráját egy állítólagos „párt diktatúrává”, a párton belüli kisebbségi elit diktatúrájává akarják nyilvánítani. (Vö. i. m. 642., 515—516, és 637—638. o.) Ilyen nyilvánvaló torzítások útján akarják megrendíteni a marxista pártok tekintélyét. A néptömegek azonban már a kapitalista országokban is egyre inkább felismerik, hogy a haladást a marxista pártok képviselik és tudományosan megalapozott programmal is csak ők rendelkeznek. Mivel a kommunista pártok részére döntéseiknél és cselekvéseiknél a marxista—leninista elmélet tölti be az irányítói szerepét, ezért az objektív történeti szükségszerűség érvényesülése során a kommunisták alkotják a vezető és szervező erőt. Mint a társadalmi gyakorlat bebizonyította, nincs egyetlen más elmélet sem, amely ennyire objektív tartalmú. Benne a világ megismerése csupán a világ megváltoztatásának az eszköze. A jelenkori polgári filozófia különféle irányzatai nem töreksenek a lét totalitásának, tehát a természet, a társadalom és a gondolkodás legáltalánosabb törvényszerűségeinek fenntartás nélküli feltárására, még kevésbé a felismert törvényszerűségek alkalmazása útján a valóság átalakítására. A Jaspers, Ritter, Bochenski, Fetscher és mások által hirdetett összes, még oly ravaszul kifinomított kommunistaellenes jelszavak hiába töreksenek megakadályozni Nyugat-Németországban a dolgozók, az értelmiség és a nemzeti érzésű polgárság egyesülését a klerikális-fasiszta bonni tekintélyállam ellen. A német békeszerződés megkötése pedig meg fogja fosztani Nyugat-Németország revansista és háború után áhítozó köréit és teoretikusait az erőltetett ütemű fegyverkezés folytatásának, az atomfegyverkezés sürgetésének és a háborús uszításnak minden lehetőségétől.

АНТИКОММУНИЗМ — ТЕОРИЯ ГОСУДАРСТВА ЗАПАДНО-ГЕРМАНСКОГО КЛЕРИКАЛЬНО-МИЛИТАРИСТИЧЕСКОГО АВТОРИТАРНОГО ГОСУДАРСТВА

Ергард Альбрехт

В борьбе за сохранение и укрепление мира большое значение приобретает полемика, направленная против антикоммунизма. Антикоммунизмом пользуется монополярная буржуазия в качестве превентивного средства воспрепятствования трудящимся познания сущности коммунизма как науки и общественной действительности. Все антинародные теории, которые оказались полезными для буржуазии, были объединены монополярным капитализмом в антикоммунизме. В настоящее время стержнем военной идеологии западно-германского империализма является антикоммунизм. В коалиции милитаризма и клерикализма Западная Германия под новой вывеской продолжает гитлеровскую политику. В области идеологии разные подвиды антикоммунизма, соревнуясь друг с другом, стараются пропитать массы ядом антикоммунизма и, таким образом, отвлечь их от всенародного движения за сохранение мира и, вообще, от всех прогрессивных стремлений. В Западной Германии антикоммунизм обнаруживает следующие направления: *правая социалдемократия*, признающая, что коммунизм добился определенных успехов в области науки и культуры, но утверждающая, что будто бы коммунизм извращает основные ценности человеческой жизни: свободу и право, игнорирует требования морали и уничтожает личность; *клерикализм и неолиберализм* и, наконец, *новонацизм*, распространяющийся в последнее время в широких масштабах. Одним из важнейших положений теоретиков антикоммунизма является утверждение о том, что марксизм представляет собой суррогат религии, определенную систему «догм, относящихся к мировоззрению». В связи с этим они прибегают прежде всего к фальсифицированию марксистского положения о партийности, изображая, софистическим образом, диктатуру пролетариата как диктатуру партии.

ANTI-COMMUNISM AS THE THEORY OF THE WEST GERMAN CLERICAL MILITARISTIC DICTATORIAL STATE

by Erhard Albrecht

The polemics against anti-Communism are of significance in establishing peace. The monopolistic bourgeoisie employs anti-Communism to keep knowledge of Communism as a science and social reality from the workers. Until the present time monopoly capitalism has coined a series of antisocial reactionary theories under the heading of anti-Communism which currently became the core of the militarist ideology of West German imperialism. Today, under a new name, Hitler's policy is continued at Bonn by a coalition of militarism and clericalism. Different versions of anti-Communism vie with one another in spreading their ideology among the masses to halt peace movements and all progressive attempts. Anti-Communism in West Germany has different forms. First rightwing social democracy should be mentioned which, while recognizing certain scientific and cultural achievements of Communism, accuses it of distorting the principle values of human life, freedom and rights, ignoring moral laws and annihilating personality. The others are clericalism, neo-liberalism and the ever-growing contemporary trend, neo-Nazism. One of the main theses of the anti-Communist theoreticians is that Marxism, in reality, is a substitute for religion and a system of „ideological dogmas”. By way of proving this they distort the Marxian theory of party-mindedness, make the incorrect sophistical statement that the dictatorship of the proletariat is the dictatorship of a party.